

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5'20, za pol leta K 2'60, za četrt leta K 1'30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petiti vsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Delavstvo.

Mi delavci! mi socialni demokrati!

Bili so časi, ko so nas za te besede, ki smo jih vedno izgovarjali z notranjim prepričanjem in poudarkom ter z namenom, da določimo mejo med nami in oni, zasramovali in zasmehovali. Nas, delavce, to ni oplašilo. Učili smo se predbro iz zgodovine, kako so skušali gospodujoči razredi od nekdanj ovirati z vsakovrstnimi pomočki svobodni in kulturni razvoj. Boji rimskih sužnjev, muke prvih kristjanov in še mnogo drugega nam to izpričuje. Odnegli nismo, ostali smo zvesti svojemu delu, svojemu delovanju. In naša resnoba, ki smo jo delavci vedno in povsod, zlasti pri svojem organizatoričnem delu izvajali, je premagala to zaničevanje in zasmehovanje, tako da so se nam še tisti pridružili, ki so jih hoteli s tem oni odvrniti od nas.

Mi delavci! mi socialni demokrati!

Sužnji smo bili, proletarci. Brez vpliva, brez moči. Rojeni za delo, da delamo za dobiček drugih. In če smo se hoteli otestiti svojih spon, so mobilizirali proti nam policijo in sodnije. In nič drugega nismo bili kakor milijoni brez imena in naše želje, vsako našo zahtevo so zavračali oni s preziranjem.

In danes!

»Odkrite se pred milijoni!« tako kliče grof Czernin, minister za zunanje stvari. In na občnih zborih govore delničarji o delavcih; zahvalo je izrekel delavcem občni zbor delničarjev Škodovih tovarn, predsednik orožarne v Steyru ni mogel najti dovolj lepih besed priznanja delavcem. »Junake dela« je imenoval cesar delavce. Nas, delavce, socialne demokrate. Tako so se naučili ceniti vrednost dela. Z veseljem konstatiramo ta uspehi svojega truda. Ni bilo lahko, a vendar smo to dosegli s svojo organizacijo. Nikdar ne maramo in ne smemo pozabiti tega napredka do priznanja, napredka, ki se najbolj zrcali v strokovnem življu, v napredku od navadnega tlačanstva brez vsakršnega varstva pa do delovnih pogodb, ki jih imamo danes.

Mi delavci! mi socialni demokrati!

Kdor se je hotel prepričati, kaj smo danes svetu, ta se je moral udeležiti letošnje majske slavnosti, ki je potekla čudovito dostojanstveno in resno. Mi delavci, mi socialni demokrati smo potegnili za seboj svet. Naše vroče hrepenenje po miru je omečilo srca onih; naša mirovna demonstracija je postala izraz splošne volje. Nas delavce, nas socialne demokrate, je pooblastila javnost, da govorimo, zakaj zanj nismo več fantasti in norci, marveč prav izredno važni činitelji v pripravljanju miru.

In ponosni smo na to in zavedamo se, da smo del velikega gibanja, ki je v tako kratkem času storilo nekaj velikega. To nam pa tudi daje nado, da bomo, če zaupamo v svojo moč, tudi čas vojne izkušnje preživeli in se ohranili, to nam tudi jamči, da bomo opravili še mnogo večja dela, ki nas čakajo, in ki jih bomo morali izvršiti v svojem lastnem in v interesu človeštva. Mi socialni demokrati!

Odslej hočemo posvetiti še bolj vse svoje moči in svoje misli miru in se potruditi, da bo mogoče nam, ko je vse drugo odreklo, spraviti svet k treznosti. Z lastno močjo, po svojem nagibu, z lastno voljo hočemo prijeti za delo, delo, ki naj osvobodí človeštvo biča vojne, mi delavci, mi socialni demokrati, mi, ki smo še danes po božji jezi proletarijat, mi, še včeraj zaničevani in danes hvaljeni delavci, socialni demokrati.

K tej odločitvi pa nas ne nagiblje hvala, ne priznavanje našega dela, marveč le zavest, kako koristno delo opravljamo za človeštvo sploh in še posebej zase, za delavstvo. Na stečaj so odprta vrata, neizčrpna je sila dela in blagodejne organizacije delavske, zato naprej solidarno z delavstvom vsega sveta!

Razpust železarskega kartela.

Avstrijski železarski kartel je pravzaprav žrtev vojne. Že pred več meseci je kartel izgubil takorekoč pravico do obstoja. Gospodarski organizem — in železarski kartel je bil tak — ne preneha sam od sebe, če ima le še količkan pomena njegov obstoj in če niso doseženi vsi nameni, ki jih je imel prvotno. Dobički, ki so jih dosegli deležniki kartela, so mikavni. Delnica Praške železarske industrije je bila vredna pred ustanovitvijo kartela 184 K, leta 1911 pa nad 2800 K. Delnice Alpinske montanske industrije, ki so se nekdanj kupovale prav lahko po 34 do 36 K, so bile vredne leta 1911 že 772 K, torej več nego dvajsetkrat toliko. V enakem razmerju so naraščale tudi dividende. Pred ustanovitvijo kartela so morali biti delničarji Alpinske montanske družbe zadovoljni z beraško 6 odstotno dividendo (leta 1882), dočim so dobili leta 1908 že 45 odstotkov. Te številke nam potrjujejo, da so gospodje delničarji dolžni kartelu hvala, ter da so morali imeti za razpust kartela dokaj važne razloge.

Vobče je znano, da imajo take podjetniške organizacije svoje tajnosti. Celo na javnih shodih — tako decembra 1906 na Dunaju v Volkshalle na avstrijskem kovinarskem shodu — kakor tudi v parlamentu (ob priliki Dobernigovega nujnega predloga leta 1896) so govorili o tajnostih. Te tajnosti izpričujejo, da so se člani kartela zavedali in se sedaj zavedajo, kako nevarni so za splošnost. Dogovori kartelov spadajo očividno pod času neprimerne, moreče določbe koalicijskega prava, ki prete dogovorom v prid tretjim s kaznijo in jih smatrajo za neobvezne, če se izvedejo s silo ali s pritiskom. Kapitalizem — in kartel je plod kapitalizma — se strinja le z določbami koalicijskega prava, ki so naperjene proti delavstvu. V letih 1889, 1899 in 1905 so pa razsodbe najvišjega sodnega dvora proglasile kartele kot protipravne in neveljavne; od takrat si skušajo pomagati s tajnimi dogovori. Kapitalizem napravlja namreč svoje zakone sam. Kartel je obstajal, je delal, in če ni smel delati javno, je delal skrivaj intenzivneje.

Kartel je dosegal svoj pravi smoter na tri načine. Nameraval je odpraviti anarhijo v obrti. Toda ta anarhija je to, kar imenujemo sicer red, običaj, zakon kapitalistiškega življenja: konkurenca, lov po dobičku. Kar imenujejo tukaj »anarhijo«, imenujejo sicer »svobodo«. »Anarhijo«, svobodno konkurenco odpraviti, pomeni zadržati kapitalizem pri koreninah. In prav poučno je za delavstvo, če čita sedaj v listih, in sicer v takih, ki so prej kartel oboževali kot gospodarsko duhovitost, kako silno škodljiv da je bil železarski kartel. Ko je leta 1910 v delegacijah pomorski poveljnik grof Montecucoli povedal, da plačujemo v Avstriji avstrijsko železo za 80% dražje zaradi kartela, kakor pa v Angliji, se niso upali nastopiti proti kartelu. Dve desetletji obstoja kartela sta šele pokazali, kakšne dobičke so imeli njega člani; niso se pa tako jasno pokazale težke gospodarske posledice. Zato so pustili, da je kartel dalje deloval za odpravo anarhije in ovi-ral gospodarski razvoj.

Konkurenca je sveda neprijetna stvar; sili namreč, da podjetnik izdelke ceneje dobavlja, prisili podjetnike, da izpopolnjujejo svoje obrate in da prevzamejo riziko za pridobivanje trga. Učili smo se pa, da je vse to del gospodarskega napredka, da ta delavnost pospešuje domačo produkcijo, čeprav donaša podjetniku dobiček šele po nekaj naporih in skrbih. Avstrijsko podjetništvo pa kaj rado počiva in popolnoma zadovoljno je, če ima velik dobiček od domačega narodnega gospodarstva. Zato se je tudi ta kartel bojeval proti »anarhiji«, konkuren-enci. Izkoriščal je naročnike, dobavitelje sirovin, delavstvo, a prizanašal tudi ni svojim tovarišem. »Urejeval« je cene za sirovine, »urejeval« prodajne cene, dobavne pogoje, »urejeval« produkcijo, s tem, da je odkazoval karteliranim tovarnam koliko in kaj naj izdelujejo, »urejeval«, kje sme kdo prodajati svoje izdelke. In s tem je bila odpravljena konkurenca.

Glede na delavstvo železarski kartel sicer ni imel posebnih dogovorov, vendar so pa železarske industrije po enotnih načelih tlačile mezde, obdržale razmeroma dolg delovni čas in nizke plače.

In sedaj je konec kartela. Male obrate so naravnost umetno ohranili, dasi običajno take obrate spoje z velikimi. Saj se odpravi konkurenca tudi s spajanjem obratov. A v tem primeru ni to šlo, zakaj vladni krogi ne marajo zasebnih monopolov Praške železarske in Alpinske montanske družbe. Tako so morali ustvariti monopol na široki podlagi in res so postali gospodarji situacije. In Avstrija je trpela. Naša železarska industrija ni izvažala, ker je dovolj zaslužila doma; izdelovala je le malo, le po naročilih kartela in ni čutila potrebe, da se izpopolni. Železarska industrija je zabranila pocenitev železa, zato je tudi nazadovala poraba železa pri nas za ono v drugih deželah. Stavbinstvo kakor tudi vse drugo gospodarsko življenje je trpelo.

Vojna je raztrgala te nenaravne vezi; zasebnih naročil ni bilo in se tudi niso

mogla izvršiti. Naročnik je postalo vojaštvo, ki ni zadovoljno z omejevanjem produkcije, in dobro plačuje. Zasebnim naročnikom staviti visoke cene je postalo nevarno, ker brani kupce cela vrsta naredeb proti navijalcem cen. Sirovine ima samo država. Kartel ni imel nikakršnih nalog več, zato se je razšel.

Zdi se nam, da je razpust želel kartel sam. Če pomislimo, kako velike glavniče so se investirale v te vrste podjetja, je očitno, da se nahajamo po vojni pred velikanskimi konkurenčnimi boji, ki jih bodo vojevala dobro fundirana in moderno urejena podjetja vsako zase. Mala podjetja bodo podlegla, velika pa se bodo zopet spojila v kakršnikoli obliki. In tukaj čakajo nove naloge kapitalistiške organizatorje. Skoro enaka usoda je zadela tudi sladkorni kartel. Doslej so te kapitalistiške skupine iskale zavetja v kartelih in prav sedaj med vojno so postale finančno izredno močne, tako da bodo vbodoče najbrže opustile snovanje enakih kartelov, pač pa bodo skušale brez kartelov zagospodovati s svojim kapitalom. To bodi tudi opomin delavcem!

Razmotrivanja o miru.

Nemškemu državnemu zboru sta bili predloženi minuli teden dve izjavi. Prva je ona pacifistiških organizacij, druga pa konservativnih kmetijskih zvez. Pacifisti zahtevajo, da naj vlada poda natančne mirovne predloge, da se s tem odpravi mednarodno nezaupanje in pripravi pot mirovnim pogajanjem. Pacifisti bodo v tem primeru podpirali vlado. Nasprotno pa zahteva izjava konservativnih kmetijskih organizacij vojno do skrajnosti, vojno odškodnino in osvojitve ozemelj, češ, da je nemška država mnogo žrtvovala na imetju in ljudeh ter da mora prejeti odškodnino za vse to. Zlasti očitajo vladi konservativci, ker dopuščajo, da prihajajo vplivi socialne demokracije vedno bolj do veljave, kar ogroža interese vladajočih strank in interese posestnih slojev. Med glavne vojne hujskače spada znani pisatelj baron Reutlow. Vneti vojni pristaši so tudi nemški nacionalci.

Da pa v Nemčiji mnogi streme celo v meščanskih krogih po primernem miru, nam dokazuje članek profesorja dra. Karla Hilgenreiterja. V članku »Socializem, krščanstvo in mir«, ki ga priobčujejo te dni razni nemški listi, pravi Hilgenreiter:

»Socialisti prireajo kongrese, pošiljajo si javne izjave, ki naj pojasnijo nesporazumljenje med sovražnimi državami in narodi, izročajo te izjave potom ministrov nevtralnih držav, skušajo stopiti v osebni stik z merodajnimi pristaši v sovražnih deželah, da bi združili mirovne niti. — In domače vlade ne trpe to nerade. Ali naj pa mora mir, ki ga narodi tako silno hrepene, priti v dežele res pod rdečo zastavo? — Ali sme katoliški svetovni episkopat gledati to le od daleč? Ali nima ta ali oni škof, ta ali oni kardinal besede miru? Ali smejo le socialni demokrati vseh držav o miru govoriti in razpravljati?«

Profesor, ki je napisal v svojem članku te stavke uvideva potrebo, da se duhovništvo jame zavzemati za mir ter opusti svojo kapitalistiško politiko. Socialisti bi seveda le pozdravili, če bi katoliška cerkev porabila svoj vpliv v doseg pravičnega miru ter bi klerikalno časopisje nehalo zagovarjati stare osvojevalne načrte. Zlasti avstrijskemu klerikalnemu časopisju bi priporočali opomine klerikalnega profesorja.

Razprave o miru so se jele deliti zlasti na tri dele. Eni zahtevajo nasilni mir, to je končno zmago, drugi pogodbeni mir, pri katerem upa vsak, da bo izposloval,

pri pogajanjih še nekaj zemlje ali vojne odškodnine, tretji pa se oklepajo pravičnega miru, po katerem pogodniki ne marajo nasilnih aneksij, ter priznavajo narodno pravico, da si kolikor mogoče uredi svojo usodo po razumu in bodočemu razvoju primerno.

Če se nekoliko ozremo po svetovnih dogodkih, smemo trditi, da so socialisti po vsem svetu za pravični mir brez nasilstev. Nedavno je sklenil ruski delavski in vojaški svet, da se ne strinja z osvojevalno politiko Miljukova, Gučkova in Rodzjanka. Enake izjave so podale vse socialno-demokratske stranke na evropskem kontinentu razen francoske, ki zahteva povrnitev Alzacije in Lotaringije, a še ta zahteva je bila v ožjem odboru sprejeta le s 13 glasovi proti 11. Klerikalni listi se kaj radi bahajo, da je angleško delavstvo za vojno do skrajnosti. Vendar pa tudi to ni res, zakaj prav minuli teden so proglasile angl. strokovne organizacije Tarade Unions, ki štejejo blizu tri milijone članov, da so za takojšnji mir brez osvojevanja tuje zemlje.

Nedavno so imeli bulgarski socialisti svoj kongres. Na kongresu so govorili o vojnih smotrih ter so izjavili, da ne zahtevajo več kakor združitev Bulgarov, da se s tem zagotovi Bulgarom kulturni in gospodarski razvoj.

Iz vsega tega je torej razvidno, da se nahajajo nasprotniki miru, še več, nasprotniki mirovnih pogajanj sploh v vrstah kapitalistiških zastopnikov in še med temi so najhujši oni, ki zastopajo velike gospodarske organizacije ter jih zagovarjajo po svoji naravi, po svojem poklicu.

Taka so dejstva. Položaj za mirovna pogajanja je razmeroma ugoden, čeprav nas venomer obsipljejo z vestmi o vojnem razpoloženju, kakor da bi bilo delavstvo v sovražnih deželah obsedeno od vojne furi. Vse to ni resnično. Saj so na primer tudi avstrijski krščanski socialisti letos prvega maja odrekli manifestacijo za mir, kar se pa ni zgodilo iz mržnje do miru. To so storili le, ker stoje pod vplivom vojnih strank. Enake stvari se dogajajo tudi po drugih državah in take pojave izrabljajo potem vojni hujskači in kričarji, da je tudi delavstvo za vojno do skrajnosti, kar je pa čisto navadno politično slepenje.

Prvi maj.

V Idriji.

Pri nas je letošnji prvi maj praznovalo ne le delavstvo, ampak tudi meščani. Trgovci in drugi obrtniki so na željo delavske organizacije imeli svoje lokale zaprte ter so dali svojim vslužbencem prosti dan. Rudniški delavci so, dasi je bil sklep praznovanja tik pred prvim majem razglašen, ostali vsi doma. Manifestaciji za mir se je torej pridružilo celo mesto. Izjemo so delali samo v prodajalni »Krščanskega gospodarskega društva«, ki se je izjavilo, da prvega maja ne bo praznovalo. Ob 9. uri dopoldne se je vršil v telovadnici rudniške ljudske šole mnogobrojno obiskan javen ljudski shod z dnevnim redom »Delavstvo in mir«. Shodu je predsedoval sodrug Tomaž Filipič, zapisnikar je bil sodrug Leopold Baloh. Poročal je sodrug Straus. Okrajno politično oblast je zastopal c. kr. okrajni komisar gosp. Pinkara. Sodrugi Straus je obrazložil pomen letošnjega praznovanja prvega maja z ozirom na željo po svetovnem miru. Spominjal se je revolucije ruskega proletariata ter predlagal v sprejetje naslednjo resolucijo:

»Delavstvo mesta Idrije, zbrano dne prvega maja 1917. na javnem ljudskem

shodu v rudniški ljudski šoli, sprejema naslednjo resolucijo:

Idrijsko delavstvo navdušeno pozdravlja ruski proletariat, ki je strl zloglasni carski absolutizem in napravil prost pot za gospodarski in kulturni napredek ruskega ljudstva. Daleč vidni znak te osvoboditve je tudi mirovno gibanje ruskega proletariata.

Idrijsko delavstvo manifestuje posebno letos z vsi prepričanostjo za svoje neomajno stremenje in hotenje po svetovnem miru, ko je svetovna vojna dokazala vsakemu na nepobiten način, da tvori le mednarodna pravičnost in enakopravnost na podlagi mednarodnih dogovorov zanesljivi temelj trajnega miru.

Ko se v tem zgodovinskem trenutku pridružuje idrijsko delavstvo želji in volji mednarodnega proletariata po svetovnem miru, slonečem na omenjenem načelu, protestuje obenem proti vsem, ki bi iz razlogov aneksije ali vojne odškodnine hoteli še dalje zavlačevati mirovna pogajanja in s tem še dalje jemati tako težko izkušnanemu človeštvu darove svetovnega miru. — V Idriji, dne 1. maja 1917.

Shod je resolucijo z navdušenjem sprejel. Na shodu je bilo nad 1000 ljudi. Izvršil se je shod v najlepšem redu in mirno. Običajne majske veselice letos ni bilo.

Prvi maj v Hrastniku. Prvega maja je počivalo delo v Hrastniku v rudniku in steklarni. Shod se je vršil ob 3. popoldne ob ogromni udeležbi. Na shodu je poročal ob odobravanju zborovalcev sodrug Malovrh. Resolucija je bila sprejeta z velikim navdušenjem.

Kakor v omenjenih krajih se je vršil tudi v Trbovljah dne prvega maja manifestacijski shod ob izredno lepi udeležbi trboveljskega delavstva in prebivalstva sploh. Poročal je med drugimi sodrug Cobal, ki je govoril iz srca zborovalcem. Resolucijo je shod sprejel z enakim navdušenjem, kakor povsod drugod na enakih manifestačnih shodih. Shodu, ki se je vršil ob 3. popoldne na vrtu Delavskega doma, je predsedoval sodrug Sitter. Navzočih je bilo nad 3000 oseb.

V Trstu niso priredili prvega maja shodov, pač pa je delo počivalo in zaprte so bile vse trgovine, tako da je tudi Trst manifestiral s praznovanjem prvega maja kar najdostojneje za delavske zahteve.

Domači pregled.

Avstrijski parlament bo pričel svoje poslovanje dne 30. maja. Uredili bodo do takrat poslovnik in skušali zblížati stranke k delu na podlagi načrtov, ki jih mi pravzaprav še ne poznamo. Program vlade je tako splošen, da ni mogoče ničesar gotovega sklepati iz njega, kvečjemu lahko ponovimo ta splošni program, ki pravi, da bo vlada delala s parlamentom in uredila notranjepolitične razmere z dalekosežnimi reformami. Vlada ne pove pravzaprav ničesar, ker ne računa na stranke. Vlada bo skušala ugotoviti pot pogajanj s strankami to in ono reformo in šele na podlagi uspeha pogajanj bo predlagala svoje reforme. Ta pot pa ni logičen. Vlada sama bi morala priti z načrti, z jasnimi programom, ki bi gotovo prodrl, čeprav, bi hujskaškim strankam ne ugajal, če bi le dobil javno mnenje zase. Politično najbolj glasna je v Avstriji nemška nacionalna zveza, to je stranka, ki vojnih dogodkov prav nič ne umeva in je izzvala s svojimi zahtevami političske boje za in proti nacionalni hegemoniji v državi. O narodni enakopravnosti ta skupina, ki ima v parlamentu 38 mandatov,

noče ničesar slišati, da si je za zdrav razvoj te države nujno potrebno v polni meri upoštevati narodno enakopravnost. Nismo nacionalni fanatiki, toda kulturna potreba, individualna svoboda posameznih narodov v svojem razvoju je potrebna. Vsako živo bitje se brani, če ga zatiramo, a živi z nami sporedno, če mu puščamo svobodo življenja. In če hočemo govoriti o razvoju te države, potem je razvoj mogoč le po tem načelu, zakaj prav boj za hegemonijo, ubija avstrijsko prebivalstvo že desetletja. Dosedanji predsednik državnega zbora je bil dr. Sylvester. Ta ne bo več. Sedaj pa kandidirajo nemški zvezarji dra. Grossa. Vobče prevladuje mnenje, da dr. Gross ni za to mesto. Svoje glav in terorist je; parlament bi ne mogel zborovati pod njegovim predsedstvom. Proti dru. Grossu so socialni demokrati, mnogo Nemcev in vsi Slovani. Skoro izključeno je, da postane dr. Gross predsednik parlamenta. Glede na poslovanje parlamenta je predsedništvo prav velikega pomena. Predsednik mora biti pošten, objektiven in dobron, ugleden parlamentarec.

Cesar in poljski socialni demokratje. Pri sprejemu polj. kluba v Krakovu je cesar — kakor poroča poljski soc.-demokratični »Naprzod« najprej ogovoril socialnodemokratičnega poslanca s. Mareka in ga vprašal, koliko časa že pripada poljskemu klubu. Marek je odgovoril: Nekaj mesecev. Dalje je cesar vprašal Mareka, koliko časa je že državni poslanec in koliko socialnodemokratičnih poslancev je izvoljenih v Krakovu. Po odgovoru, da je bil Marek izvoljen l. 1911. in da je Krakov izvolil štiri socialnodemokratične poslance, je cesar vprašal, kje so še drugje bili izvoljeni socialni demokrati. Marek je odgovoril: V Lvovu, v Przemyslu, v Stryju in v Šleziji. Na to je cesar ogovoril državnega poslanca s. Daszynskega in ga je vprašal, koliko časa je že vodja svoje stranke. Daszynski je odgovoril: Dvajset let. Izvedši, da je Daszynski izvoljen v Krakovu, je cesar vprašal, kako je v tem mestu z aprovizacijjo. Daszynski je odgovoril: Vaše Veličanstvo, nam škoduje v zapadni Avstriji razširjeno dobro mnenje o naših razmerah. Tam govore o nas, kakor da živimo v izobilju. Cesar je dejal: Vsi morajo prispevati za občni blagor. Daszynski: Da, Veličanstvo, a ne več, kakor je mogoče. Cesar: Jaz se trudim, kolikor je mogoče. Daszynski: To vidimo, Veličanstvo.

Šesto avstrijsko vojno posojilo. Izšel je oficijelni prospekt c. kr. finančnega ministrstva o izdaji šestega avstrijskega vojnega posojila. To posojilo se obrestuje s 5½% kakor prejšnja vojna posojila. Upisovanje se vrši od 10. maja do 8. junija t. l. Izdano bode 40letno 5½% amortizacijsko posojilo za kurz 92.50 in desetletne 5½% državne zakladnice za kurz 94.—. Rentabiliteta znaša pri državnih zakladnicah 6.40%, pri amortizacijskem posojilu v slučaju izžrebanja v letu 1923 pa 7.29% in pada pri žrebanju v poznejših letih do leta 1957 na 6.07%. Tudi za to vojno posojilo je preskrbela finančna uprava vse ugodnosti, katere uživajo prejšnja vojna posojila in se more z gotovostjo pričakovati, da bode zanimanje za te papirje veliko in uspeh subskripcije popoln.

Nova dražba rudnika v Št. Janžu na Dolenjskem. Na zahtevo Splošnega kreditnega društva se bo vršila 19. junija t. l. ob 10. dopoldne pri okrajni sodnji v Radečah nova dražba rudnika Št. Janž. Cenjen je rudnik s pripadki na 1.858.275 K 52 vin. Najmanjša ponudba znaša 619.425 K 18 vin.; pod to ceno se rudnik ne proda.

Šolski svetnik Hans Trunk v Gradcu je obhajal 4. maja 70 letnico rojstva. Trunk je znamenit vzgojeslovni pisatelj.

Krivo, da bi pustili hirati otroka ali drugega trpina, noče nihče prevzeti na svojo pest. Slabotne, shujšane in bolne otroke okrepi takoj **Fellerjevo pristno ribje olje**, kajti ono jih ojači in napravi odporne proti boleznim. Malokrvni, zlezasti otroci in odrastli ga radi uživajo, ker je popolnoma brez okusa in duha. Doječe matere imajo po zavžitju tega olja veliko mleka za dojenčke in postanejo krepke. Čisto in res pristno olje najboljši kakovosti imajo po izjavi več zdravnikov prednost pred vsemi mešanici in emulzijami, ker vsebuje več učinkujočih tvarin. E. V. Feller, dvorni lekarnar v Stubi, Elzatr 334 (Hrvatsko.)

Svetovni pregled.

Priprave za mednarodno konferenco v Štokholmu napredujejo ugodno. Minister sodrug Stauning je predložil delovni načrt posvetovanjem, ki so se pričela dne 15. maja. Vršila se bodo najprej posvetovanja z zastopniki članov strank po posameznih deželah ločeno, s čimer se dožene jasnost v naziranjih in se na podlagi te ugotovi za konferenco smer, v kateri bo morala zborovati. Obravnave vodijo člani mednarodnega odbora iz Holandije in Švedske in en zastopnik Danske. Francoski socialisti skličejo dne 27. maja francosko konferenco. Na njej bodo razpravljali o mirovni pogojih in konferenci v Štokholmu. Večina odbora se še ni izrekla za udeležbo na konferenci, manjšina pa se je vsekakor udeleži. Svojo udeležbo utemeljuje manjšina s tem, da je položaj drugačen nego je bil: v Rusiji imajo splošno spremembo režima in tudi na Nemškem so se spremenile razmere. Sploh se pojavlja na Francoskem stremjenje po miru, tako da smemo s sigurnostjo pričakovati, da se francoski sodrugi udeležijo štokholmske konference, ki prične zborovati najbrže dne 17. junija.

Predstojništvo nemške konservativne stranke je imelo v Berlinu sejo dne 30. aprila ter sklenilo resolucijo, ki svari pred mirom, kakršnega zahtevajo socialni demokrati, in pozivlja državno vladu, da nastopi proti delovanju socialne demokracije, ker bi demokratizacija nemške države ogrožala notranjo bodočnost Nemčije. — To so kaj čudni nazori, ki jih morejo zagovarjati le klerikalni konservativci.

Grozne izgube srbskega naroda. V Marselju na Francoskem so imeli nedavno srbski socialisti konferenco. Na tej konferenci so podali tudi poročilo o groznih izgubah Srbov. Poročilo se naslanja na podatke sporazuma in trdi, da je ostalo od celotne srbske vojske, ki je štela okoli 600.000 mož, le še armada 50.000 mož. Če se računa, da se nahaja v ujetništvih 50.000 Srbov, tedaj je rezultat naravnost grozen, zakaj Srbi so po tem računu izgubili okoli 500.000 mož, ki so padli v vojni ter pomrli za ranami in kužnimi boleznimi. Najhujše žrtve je pa prinesel srbski narod jeseni leta 1915, ko so bežale množice ljudstva obenem z vojsko proti Jadranskemu morju. Zakaj, ko je prišlo prebivalstvo do morja, mu sporazum ni mogel pomagati in mnogo teh ljudi je moralo potovati nazaj v domovino. Samo ta beg in povratek je veljal srbsko ljudstvo sigurno milijon duš. Vse to je videl general Ilija Mikič sam, ki apelira v svojem poročilu na javno mnenje nevtralecev, na socialiste in delavstvo vsega sveta, da se končno obrnejo proti sporazumu, ki še sedaj izrablja srbsko vojsko in zabranjuje uvoz živeža v izstradano Srbijo, kar je slično namenu,

kakor bi hoteli Srbe popoinoma uničiti in iztrebiti s sveta.

Svetovna vojna. Svetovna vojna se ni premaknila s svojega mesta. Velikanski boji na Francoskem so na nekaterih mestih skoro ponehali, a so začeli drugje z novo silo. Štirikrat so že poskusili Angličani in Francozi prebiti nemško bojno črto, in še ni konec napadov. Imeli so velikanske izgube. — Po drugih bojiščih imajo le običajne boje. Tudi deseta italijanska ofenziva še ni pričela, o kateri govorijo že kake tri tedne.

Cene v pariških ljudskih kuhinjah. »Bourse du Travail« poroča, da imajo v pariških ljudskih kuhinjah naslednje cene: juha 10 centimov, meso 25, kruh 5, prikuha 15, kava 5, pivo 15. Pariški siromak ima za 75 centimov obilen in dober obed.

Voditelj holandskih socialistov o predpogojih miru. Voditelj holandskih socialistov Troelstra se je izjavil napram sodrugu kodanjskega dnevnika »Sozialdemokraten«, da pripisuje največji pomen zahtevi nemške socialne demokracije, naj nemška vlada točno in jasno označi svoj mirovni program. Troelstra je prepričan, da bo Avstrija pripravljena, opustiti celo Srbijo, ki naj dobi dohod na morje. Enako da bo tudi Nemčija vrnila Belgiji svobodo in ji dala zadoščenje. Avstrijska in nemška vlada naj formulirata svoj vojni program. Na drugi strani da je dolžnost socialne demokracije v ententnih državah, da svoje vlade prisili k omiljenju mirovne formulacije.

Regent za Poljsko. Provizorični državni svet v Varšavi je sklenil, da se pozove regent na provizorični poljski prestol.

Velikanski nastopi za mir v Odesi. Po »Timesu« javljajo listi iz Odesa: Dne 1. maja so bili tu velikanski nastopi na cestah; do 150.000 ljudi se jih je udeležilo. Izprevod se je pričel pomikati ob 8. uri zjutraj. Korakali so do večera. Na zastavah so se čiali še vedno napisali: »Demokratsko republiko zahtevamo!« »Mir!« »Dajte nam zemljo in osemurni delavnik!«

Ruski minister Kerenski je nevarno obolel. Zdravniki pravijo, da so štete ure njegovega življenja.

Konstituanta. Ruska vlada je pozvala vse socialistične in politične korporacije, da povedo svoje mnenje, kako naj se izvede volitev za ustavni zbor (konstituanta). Vlada hoče odložiti sestanek konstituante po vojni; delavski in vojaški odbor se pa upirata temu namenu.

Uspehi prepovedi alkohola na Ruskem. »Zeit« poroča, da slikajo italijanski listi v jako pohvalnih besedah uspeh prepovedi alkohola na Ruskem. Ko je bil svojčas (16. julija 1914 p. st.) izdan tozadevni ukaz, ni nikdo verjel, da bo uspešen, ker so podobne odredbe tako na Francoskem kakor na Angleškem in v Ameriki ostale vedno več ali manj na papirju. Drugače na Ruskem. Po skoraj treh letih se je vršila tozadevna anketa in zemstva so dobila nalogo, da odgovorjajo na sledeča vprašanja: 1. Kako prenaša ljudstvo abstinenco? Radevoljno ali nevoljno? Ali se ji je privadilo? 2. Kakšne posledice so se pokazale v gospodarskem in socialnem življenju? Odgovori na ta vprašanja so zelo ugodni. V guberniji Penza se je ljudstvo abstinenci popolnoma privadilo in od nepoboljšljivih pijancev jih je 97% dobro preneslo brezalkoholno življenje. Podobno ugodni so odgovori iz drugih gubernij. Denar, ki ga je ljudstvo dajalo preje za pijačo, nalagajo sedaj v hranilnice, kmeti si kupujejo orodje in živino, pri delavcih se je zboljšala obleka in hrana. Kmeti so pričeli jesti meso, kar je bil preje luksuz, čaja se porabi za 43%, sladkorja za 47%, delikates za 28% več kakor pred abstinenco.

Gubernija Poltavaska poudarja, da plačuje kmeti svoje davke mnogo točneje, moskovska gubernija opozarja, da posvečajo več pozornosti svojim hišam in hišni opravi. Povsodi se je vsled abstinence zvišalo zanimanje za liste in knjige. Kmetje si sedaj v mnogih krajih skupno naročajo časopise, v guberniji jekaterinslavski je bilo v ne celih dveh letih ustanovljenih na deželi nad 50 ljudskih knjižnic. V guberniji moskovski pridno ustanavljajo zadruga in hranilnice. Poročila pravijo: Ako ostane prepoved alkohola trajna, bo imela za ruski narod še dalekosežnejši pomen kakor odprava tlačenja.

Vrhovnega vojnega poveljnika Niveljeja so Francozi odstavili. Njegov naslednik je general Petain.

Svetovne lakote se boje na Angleškem. Pravijo, da v doglednem času ne bo mogoče več preskrbljevati vsega sveta s potrebnimi živili.

Anglijo stane vojna vsak dan 6,275.000 funtov šterlingov. »Handelsblad« javlja iz Londona: Državni zakladnik Bonar Law je v svojem govoru o proračunu naglašal: Dnevni izdatki za vojno se v novem proračunu cenijo na 6,275.000 funtov šterlingov proti 6,022.000 v minulem letu.

Ne moremo polno dihati, če prsa vsled prehlajenja, bolečin ali slabosti izgube svojo prosto, lahko gibljivost. Prsa se morajo pri vsakem dihu lahko in prosto dvigati, da se potem lahko pljuča napolnijo brez napora s svežim zrakom.

Ravnotako lahko pa morajo prsa pri izdihavanju upasti, da se zamore porabljen zrak ves zopet izsopsti. Če prosto vdihavanje ne gre lahko, potem priporočamo za okrepitev prs masažo s Fellerjevim poživiljajočim, bolečine hladečim rastlinskim esenčnim fluidom z znamko Elsa-fluid. Cene pred vojno. 12 steklenic kamorkoli franko za 7 K 32 vin. pošlje edino pristne le lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatr 334, Hrvaško. Če dihanje ovira prepoln želodec ali toščica, naročite ob enem Fellerjeve mlo odvajajoče rabarske kroglice z znamko Elsakroglice, 6 škatljic franko 5 K 57 vin., ki se izbornobnesejo pri nerazpoloženem želodcu. Opozarjamo pri tem še na izborno sredstvo proti mrčesu, to je Fellerjev mrčesni prašek z znamko »Elsa« v velikih dozah. Doza stane 1 K 50 vin., 4 doze 6 K, za ovoj in poštino 2 K 30 vin. več. (se)

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

500 KRON

vam plačam, če ne odpravi moj uničevalec korenin »Ria-Balsam« vaša kurja očesa, bradavice in oroženelo kožo v treh dneh brez bolečin. Cena lončku s poroščnim listom K 175, trije lončki K 450, 6 lončkov K 750. Stotine zahvalnih in priznanih pisem. Kementi, Košice (Kaschau, Kassa) 1. pošt. predal 12/391, Ogr.

Podplati

se ohranijo, če se na nove ali malo ponošene čevlje pritrdijo nabitki iz usnja.

Za en par z žeblički cena

za otroke	za dame in dečke	za gospode
26—35	36—42	40—46
K 1-20	K 1-50	K 1-80

Dobe se v zalogi čevljev „P E K O“
Peter Kozina & Ko., Ljubljana,
Breg, nasproti Sv. Jakoba mostu.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Roženina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Franc Minár kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.